

Bezittingen van Marcus van Wonsel

in Veurne-Ambacht volgens zijn landboek uit 1616.

P. DONCHE

Inleiding

129

In mei 1616 had Marcus van Wonsel opdracht gegeven aan de Kortrijkse landmeter Louis de Bersacques om zijn bezittingen aan hofsteden en landerijen in Veurne-Ambacht op te meten en te beschrijven. Deze landmeter maakte er een klein landboekje van 32 folio's (formaat ongeveer A5) van. Het is zeer verzorgd geschreven, meestal in een gotisch cursief schrift, maar met ook bepaalde zinnen in een sierlijk humanistisch cursief schrift. Ook de kaarten werden verzorgd afgewerkt met tekeningen van de gebouwen van de hofsteden. Daarnaast heeft hij ook opvallende gebouwen in de onmiddellijke buurt van de beschreven landen afgebeeld, zoals de kerk van Oudekapelle, het kasteel *de Torreelen* te Vinkem, de burchttoren van St.-Rijkers en *het Blauwhuis* te Houtem.

Zijn landboekje vonden we in het archief van het O.C.M.W. van Antwerpen. Men kan zich misschien afvragen hoe dit daar terecht gekomen is. De inventaris licht reeds een tipje van de sluier op: In 1781 duidde Antonia Maria Theresia Bertine, een Antwerpen begijn de *Camer der Huysarmen* als haar enige erfgenaam aan. Antonia Maria Theresia Bertine was een dochter van Andreas Bertine, oud-aalmoezenier en van Maria Theresia van Woonsel.¹ Haar ouders waren in 1725 in het bezit gekomen van de helft van de goederen van de van Woonsels. De armenkamer van Antwerpen werd op die manier eigenaar van deze goederen. Met het verdwijnen van het Ancien Regime, werden de dorps- en stedelijke armenkamers afgeschaft en vervangen door zogenaamde Commissies van Openbare Onderstand (C.O.O.), later hernoemd tot Openbare Centra voor Maatschappelijk Welzijn (O.C.M.W.)²

Hieronder geven we eerst meer informatie over de opdrachtgever Marcus van Wonsel en zijn familie, over de landmeter Louis de Bersacques en over de drie afgebeelde kastelen. Daarna volgt een integrale teksttranscriptie.

Marcus van Wonsel en de familie van Wonsel

Op de eerste folio van het landboekje vinden we het wapenschild van Wonsel: *gevierendeeld met in 1 en 3: van goud met een dwarsbalk (faas) van zilver beladen met drie schuinkruisen*

¹ Voor het grafschrift van Andreas Bertine en Maria Theresia van Woonsel in de Antwerpse O.L.Vrouwkathedraal, zie: N.N., *Le grand théâtre sacré du duché de Brabant*, deel II, 2 p. 64. Zie ook een volgende voetnoot.

² Antwerpen, Lange Gasthuisstr. 33; E. PAIS-MINNE, Kaarten inventaris van het Archief der Commissie van Openbare Onderstand te Antwerpen, overdruk uit *Tijdschrift voor Geschiedenis en Folklore*, Antwerpen, 1950.

van keel, in 2 en 4: van goud met 3 beren van sabel. Links eronder staat op een klein lint, de spreuk *Spe et Metu* (met (door) hoop en vrees, een wapenkreet ?) Op een groot lint onder het wapen staat de wapenspreuk: *Ex Fidutia Fallatia* (uit vertrouwen wordt de list geboren)³ en Wonsel a° 1616.

130

familiewapen van Wonsel en specimien van het handschrift van Louis de Bersacques

Wie is deze Marc van Wonsel ? Gilliodts-Van Severen, in zijn historisch overzicht van leengoederen afhankelijk van het prinselijk leenhof Burg van Veurne⁴ vermeldt een *Marc, alii Karel van Wonsel* die op 28 maart 1585 te Oudekapelle een leenhof van 20 gemeten met zes achterlenen kocht. Dit leengoed wordt inderdaad onder hoofdstuk I in het landboek beschreven en met een zelfde oppervlakte voor het foncier, nl. 20 gemeten en zes achterlenen. Gilliodts vermeldt als volgende bezitters zijn kleinzoon Marc in 1628 en op 14 maart 1664 diens broer Joos.⁵ Op 17 december 1674 worden als bezitters vermeld: Joos' zoon Jan en in 1697, de dochter van die Jan, Maria Theresia van Wonsel. Zij huwde Andries Bertine⁶ en op 13 februari 1730 was de eigenares hun dochter Antonia-Maria-Theresia.⁷ Hiermee zijn we aanbeland bij de eigenares geciteerd in de inventaris van de Commissie van de Openbare Onderstand.

Twee jaar na die initiële aankoop vinden we nogmaals een Marc van Wonsel (wellicht dezelfde) die in 1587 te Izenberge nog een stuk leengrond kocht groot vier gemeten 20 roeden, genaamd *de Coolpaert*. Gilliodts vermeldt in 1596 als bezitter zijn zoon Jan.⁸

Ook een ander leengoed in Veurne-Ambacht: het *Hof van Spoorkinshove* in Steenkerke, met een foncier van 40 gemeten en 32 achterlenen werd rond dezelfde tijd gekocht door een van Wonsel: **Pieter van Wonsel** op 26 juni 1587. Als volgende bezitters geeft Gilliodts voor dit leenhof in 1599 diens zoon Jan-Karel, die hij een religieus noemt⁹ en op 19 mei 1631, diens laatste zuster *Marie-Blanche*, echtgenote van Leonard *de Scinkele*.¹⁰

³ Klassiek Latijn: *ex fiducia fallatia*, in de betekenis van: 'wie te veel vertrouwen heeft in iemand riskeert door hem bedrogen te worden'. Met dank aan dhr. G. Catteau (Komen) voor de vertalingen.

⁴ L. GILLIODTS-VAN SEVEREN, *Coutumes des Pays et Comté de Flandre. Quartier de Furnes. Coutumes de la ville et châtellenie de Furnes. Tome IV. Etat des fiefs relevant de la cour féodale du Bourg de Furnes*, Brussel, 1897.

⁵ Wellicht deze Joos van Wonsel, die in 1668 bij akte verleden voor de schepenen van de parochie en heerlijkheid Houtem na zijn dood een som geld voorbestemt voor zijn minderjarige kinderen Elisabeth en Margriete (RAB, Inventaris aanwinsten, nr. 508).

⁶ Andries Bertine en Maria Theresia van Wonsel werden begraven in de Antwerpse O.L.Vrouw kathedraal bij zijn ouders en zuster, onder volgens grafscript: *D.O.M. JOANNES BAPTIST BERTINE stierf 29 november 1706 – ANTONIA ADORNA syne huysvrouw stierf den 2 Julii 1700 ende hunne kinderen ANTONIA CATHARINA BERTINE stierf 2 Augusti 1706 – ANDREAS BERTINE Oudt Aelmoesnier deser Stadt stierf 17 Medert 1747 – MARIA THERESIA VAN WONSEL syne huysvrouw stierf 2 October 1724 – Bidt voor de ziele (N.N., Verzameling Grafen gedenkschriften van de provincie Antwerpen. Arrondissement Antwerpen – Cathedrale Kerk, Antwerpen, 1856, p. 397.*

⁷ L. GILLIODTS-VAN SEVEREN, *Coutumes...*, IV, Oudekapelle: p. 364 (in de naamindex onder

van Wonsel (of de Wenselles)).

⁸ L. GILLIODTS-VAN SEVEREN, *Coutumes...*, IV, Izenberge: p. 190 (in de naamindex onder de Wonsel).

⁹ Is hier geen verkeerde lezing in het spel ? In VAN DEN LEEENES *Théâtre de la Noblesse de Brabant* (zie verder) worden van hem afstammelingen vermeld. Er staat bij vermeld: *Eschevin de la ville d'Anvers, d'ou en 1584 il auroit été relegue par les Rebelles*. Is relegue misschien verkeerd gelezen als *religieux* ?

¹⁰ L. GILLIODTS-VAN SEVEREN, *Coutumes...*, IV, p. 143. (in de naamindex onder van Wonsel). Zoals vaak in dit compilatiewerk, is de aaneenschakeling van bezitters van leengoederen onvolledig of onjuist. Van Pieter van Wonsel tot Maria van Wonsel, de echtgenote van Leonard Schinckelle noemt hij maar één tussenschakel: Jan-Karel, 'religieus' ... zoon van Pieter, terwijl Maria Francisca (die Gilliodts ook nog eens verkeerdelijk *Marie-Blanche* noemt) van Wonsel in werkelijkheid een achterkleindochter van Pieter van Wonsel is.¹¹ In facsimile en met uitgebreide begeleidende teksten uitgegeven door het Samenwerkingsverband Vlaamse Verenigingen voor Familiekunde: P. DONCHE e.a., *Het Genealogisch-Heraldisch handschrift Schinckelle, Kortemark-Handzame*, 2004, uitgave naar aanleiding van het 26ste Internationaal Congres voor Genealogische en Heraldische Wetenschappen, Brugge, 6-11 september 2004. Zie onze bijdragen daarin.¹² Het genealogisch schema beperkt zich tot slechts één kind van dit

Deze door Gilliodts geciteerde erfopvolging loopt evenwel nogal mank. Er waren wel meer generaties tussen. In een genealogisch handschrift van de familie Schinckelle¹¹ van rond 1650, vinden we de familie van Wonsel terug. De samensteller van dit handschrift, Roeland Schinckelle, was immers een zoon van Leonard Schinckelle en Maria Francisca de Wonsel. De auteur geeft heel wat gegevens over de familie van zijn moeder, zowel in doorlopende tekst als in een genealogisch schema. Zijn moeder was de erfgename van het Hof van Spoorkins en door haar huwelijk kwam dit leenhof daarna in het bezit van de familie Schinckelle. De genealogische draad die Maria-Francisca van Wonsel verbindt met de Pieter van Wonsel is toch wel heel anders dan zoals overhaast geschetst bij Gilliodts: Zij was de dochter van Joas van Wonsel, heer van Spoorkinshove, die op 16 februari 1588 huwde met Margareta de Pipenpoy. Hij woonde te Spoorkinshove waar hij op 54-jarige leeftijd op 28 februari 1601 overleed. Hij werd dus geboren rond 1547. Hij werd begraven in de kerk van Steenkerke. Zijn dochter werd de erfgename van Spoorkinshove, nadat haar broer Jan Karel in 1612 te Veurne kapucijn geworden was onder de naam van broeder Elsiarus.

Jan van Wonsel junior, was een zoon van Jan van Wonsel senior, heer van Spoorkinshove en Magdalena van Boxtel, *geseid* Gelder. En deze Jan van Wonsel senior was een zoon van Pieter van Wonsel, gehuwd met Joanna de Beer. Zelf was deze Pieter van Wonsel, zoon van Guillaume van Wonsel, schepen van Antwerpen en grootaalmoezenier van deze stad in 1477.

Dat we hier deze stamreeks van die andere van Wonsel expliciet vermelden, heeft zijn redenen: in het genealogisch handschrift Schinckelle wordt immers bij alle aanverwante families het wapenschild door een ingekleurde tekening getoond. En zo ziet men daar dat het gevierendeelde wapenschild dat in het landboek op de eerste folio voorkomt in feite een gecombineerd wapen is: enerzijds het oorspronkelijke wapen van de familie **van Wonsel**: van goud met een dwarsbalk van zilver en drie schuinkruisen van keel en van het wapen **de Beer**: van goud met drie beren van sabel.

Dit moet dan ook betekenen dat onze Marc van Wonsel dus een zoon, of eerder een kleinzoon¹² is van Pieter van Wonsel en van

ouderpaar, Jan van Wonsel, als grootvader van Maria Francisca van Wonsel, de moeder van Roland Schinckelle. Jan van Wonsel junior was geboren in 1547. Jan van

Wonsel senior moet dan ten laatste rond 1520 geboren zijn. Als Marc van Wonsel een broer van Jan (zoon van Pieter) is, moet hij ook rond 1520-30 geboren

zijn, maar dan zou hij al meer dan 80 jaar oud geweest zijn toen hij in 1616 zijn landboek liet opmaken... Een kleinzoon van Pieter lijkt meer aannemelijk.

131

Joanna de Beer... Dit laatste wordt inderdaad bevestigd door een genealogie van Wonsel die we vonden in het Fonds Merghelynck.¹³ We vinden daar een Marc van Wonsel, kleinzoon van Pieter en broer van Jan junior. Hij wordt er in 1586 schepen van Antwerpen genoemd en gehuwd met Anna Moens, dochter van Hendrik. Er wordt ook nog een andere broer Lucas van Wonsel vernoemd, gehuwd met Martha Kesselaer, waarvan we het grafchrift in de Antwerpse St.-Jacobskerk terugvonden, met daarbij een tekening van een zelfde gedeelde wapenschild van *Wonsel-de Beer*.¹⁴ De familie van Wonsel lijkt erg verbonden met Antwerpen: we vinden er immers familieleden vermeld als schepen, aalmoezenier, wijkmeester en kerkmeester. De vader van Marcus, Jan van Wonsel wordt schepen van Antwerpen genoemd in 1568, 1571, 1573 en 1574. Hij overleed op 18 december 1605 en werd begraven de O.L. Vrouw kathedraal aldaar.

Waarom rond 1584-1587 plots een aantal van Wonsels leengoederen kochten in Veurne-Ambacht is niet duidelijk.

Over de familie van Wonsel vindt men ook enkele gegevens in het werk van VAN DEN LEENE, "*Le Théâtre de la Noblesse du Brabant*",¹⁵ met de vermelding van het originele wapenschild van Wonsel. Deze gaan evenwel vooral over Jan van Wonsel, heer van Spoorkinshove en zijn doorspekt met verkeerde lezingen van namen: Spoorkinshove werd er verbasterd tot *Spomskinshove* en Leonard de Schinckelle ziet zijn naam geradbraakt tot *de Sekinkelle*... Marcus van Wonsel wordt niet vermeld. In 1680 bekam een afstammeling van Wonsel opnieuw erkenning van adellijke stand, nadat zijn familie deze verloren had, doordat zij zich – genoodzaakt door de godsdienstoorlogen van het eind van de 16de eeuw – in de handel hadden begeven ('*a cause des malheurs de la guerre il auroit esté contraint de fouiller par le Commerce*').

Louis de Bersacques

Deze landmeter stamde uit een oud geslacht uit Noord-Frankrijk waarvan een tak zich in 1498 te Kortrijk gevestigd had. Vanaf de 16de en nog tot in de 18de eeuw waren er Kortrijkse landmeters met die familienaam.¹⁶

Louis werd geboren in 1586-7 als zoon van Pieter, zoon van Willem de Bersacques. Zijn vader was reeds landmeter evenals zijn oom Jacques. Hij trad voor het eerst zelfstandig op omstreeks 1613. Sanderus heeft voor de uitgave van zijn *Flandria Illustrata* (1641-1644) zijn medewerking ingeroepen voor de plannen van de steden Kortrijk en Menen. Zij zijn door hem ondertekend. Hij had eerder al wel plannen en opnamen van Kortrijk gemaakt in 1631, 1634, 1637, 1641 en 1642. Wellicht

¹³ KBR, FM 68. II (genealogieën gekopieerd uit de verzamelingen van Marius Voet en kanunnik Hellin en van de Lichtervelde de Vellenaere). De opeenvolgende bezitters van het leenhof in Oudekapelle zoals door Gilliodts geschetst kunnen we daar, mits enige interpretatie ook in terugvinden (tot en met Jan van Wonsel, de vader van Maria Theresia)

¹⁴ D.O.M. Hier leet begraven LUCAS VAN WOONSEL ovt 55 iare in synen tydt Wyckmeester deser Stat, stierf den 17 Meert A^o 1603 synde Kerckmeester van deser Kercke en(de) de eerbare MARTHA KESSELEERS JORIS docter sy(ne) huysvrov sterf den 30 October A^o 1629 – Bidt voor de sielen. (N.N., *Verzameling Graf- en gedenkschriften van de provincie Antwerpen*.

Arrondissement Antwerpen. Tweede Deel. Antwerpen – Parochiekerken, 1ste Afdeling, Antwerpen, 1863, p. 182) Uit latere generaties is er uit 1707 zelfs nog een gevierendeeld wapen met in 1 en 3 resp. het wapen van Woonsel en de Beer, zie idem, p. 273.

¹⁵ [VAN DER LEENE] *Le Théâtre de la Noblesse du Brabant*, 3 delen, Liège, J.F. Broncaert, 1705, deel 3 (*Mercedes d'honneur et de noblesse dans le duché de Brabant*), pp. 501-502. (slechts de eerste 224 bladzijden hebben gedrukte nummers, ons exemplaar heeft op de volgende bijna 500 bladzijden, nummers in inkt bijgeschreven)

¹⁶ G. CAULLET, *De gegraveerde, onuitgegeven en verloren geraakte tekeningen voor Sanderus' Flandria Illustrata*, Antwerpen, Buschmann, 1908.

is de niet ondertekende kaart van de kasselrij Kortrijk in Sanderus' werk ook van hem en ook de zichten van de steden Roeselare, Tielt en Ingelmunster.

Hij overleed te Gent op 7 juni 1646 en werd er begraven in de St.-Michielskerk. Zijn grafsteen, die zich bij de preekstoel bevond, stelde de verbrijzelde werktoestellen voor van een landmeter en droeg het volgend opschrift:

LOYS DE BERSACQUES PIETERS SONE,
GESWOREN LANTMETER VA(N)
SIJNE CON. MA(JESTE)IT VA(N) SPAIGNIEN
ENDE ERFACHTICH DER STEDE EN CALSERIE VA(N) CORTRIC.
VERWACHTENDE DEN UITTERSTEN DACH, LICHT ALHIER BEGRAVEN,
OVERLEET DEN VII JUNY XVICXLVITICH
DIE DIT SIET, LEEST OFTE HOORT
BIDT VOOR DE ZIELE;
DIE ALLE LANDEN HEEFT WILLEN METEN
WORT HIER MET SEVEN VOETEN GHEMETEN.

De afgebeelde gebouwen in het landboek¹⁷

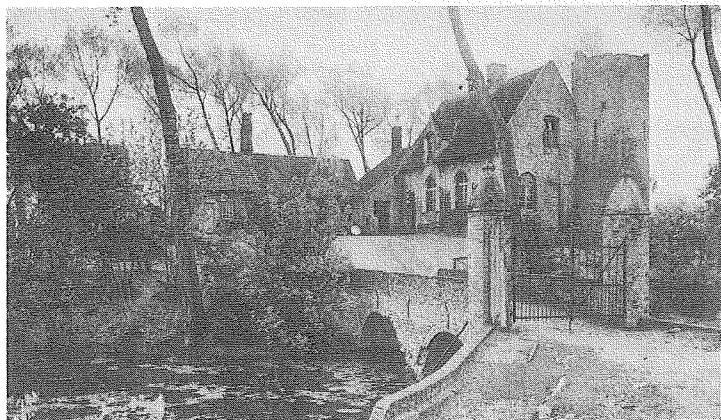
De kerk van Oudekapelle (kaart 1)

Oudekapelle is een dorp tussen Lo en Diksmuide, dat tijdens de eerste golf van fusies van gemeenten (1970) verenigd werd met de buurdorpen St.-Jacobskapelle en Nieuwkapelle om *Driekapellen* te vormen en bij de tweede fusiegolf (1977) bij Diksmuide werd gevoegd. Het dorp heette vroeger *Rellemskapelle*. Na de Duinkerke III transgressie had immers een zekere Rellem vanuit Lampernisse een nieuwe kapel gesticht: Rellemskapelle. Die naam wordt voor het eerst vermeld in 1222. Toen later een buurdorp Nieuwkapelle was gesticht, werd gaandeweg meer en meer de benaming Oudekapelle voor Rellemskapelle gebruikt. De oude benaming bleef nog tot in de 18de eeuw sporadisch in gebruik. In het landboek gebruikt de landmeter Louis de Bersacques beide benamingen.

De Torreelen te Vinkem (kaart 3)

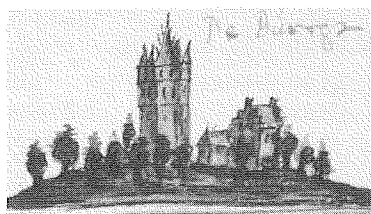
Het kleine dorpje Vinkem ligt op nauwelijks een boogschuit van het buurdorp Wulveringem. Beide fuseerden bij de eerste fusies van gemeenten tot Beauvoorde (genoemd naar het kasteel in de dorpskern van Wulveringem). Sinds de tweede fusiegolf maakt Vinkem deel uit van Groot-Veurne. De Torreelen waren het voornaamste leenhof in Vinkem. Nadat het kasteel van dit leenhof in 1640 door een bliksemingslag werd getroffen en deels afbrandde, werd het als hoeve ingericht.

¹⁷ H. HASQUIN e.a., *Gemeenten van België, geschiedkundig en administratief-geografisch woordenboek*, 4 dln., Gemeentekrediet, 1980; D. DALLE, *Gids voor Veurne-Ambacht*, Antwerpen, 1981; J. TERMOTE en J. VAN ACKER, *Wandelend Natuur en Monumenten in Beauvoorde*, Stichting Vlaams Erfgoed, 2003.

Twee ronde torens en de drie walgrachten van het oorspronkelijke hof bleven bewaard.

De burcht van St.-Rijkers (kaart 5)

St.-Rijkers was wellicht voor de 11de eeuw een deel van de parochie Alveringem. Toen werd vanuit Alveringem een kapel gesticht ter ere van de H. Richardus (Rijkaart, Rijkers). In 1066 was St.-Rijkers reeds een zelfstandige parochie. In

zeer oude tijden werd daar een grote burchttoren gebouwd en uitgebreide rechten aan de bijhorende heerlijkheid verbonden.

De familie die de heerlijkheid bezat noemde zichzelf naar die burcht: *van der Burch*. Zij speelden eeuwenlang een zeer vooraanstaande rol in de magistratuur van de kasselrij Veurne en hadden een talrijk nageslacht. In de 16de eeuw stierf de familie in wettelijke afstamming uit, maar een bastaardtak bereikte al snel hetzelfde niveau als de oorspronkelijke familie. In de 17de eeuw verplaatste de familie zich naar Henegouwen waar zij het kasteel van Ecaussines-Lalaing hadden gekocht (thans toebehorend aan de Stichting van der Burch). De heerlijkheid van de burg van St.-Rijkers ging met de laatste telg van de wettelijke afstamming over in de familie van Gistel, maar burcht en heerlijkheid werden verkocht in 1572 aan de familie Boudens, die zich daarna *Boudens van der Burch* noemden. In 1654 was de burcht sterk vervallen. Het puin werd geschonken aan de pastoor van Izenberge die met de stenen zijn kapel vergrootte. De afbeelding in dit landboek is de enig gekende afbeelding van deze middeleeuwse burchttoren.

¹⁸ Geen gegevens over dit Blauwhuis in: SANDERUS, *Verheerlijkt Vlaandre*, Leiden, J. vander Deyster, Rotterdam, J.-D. Beman, Den Haag, C. en F. Boucquet, 1735; P. HEINDERYCX (1633-1687), *Annalen van Veurne. Beschrijving der prochieën en leenhoven*, uitgegeven door Heemkring Bachten de Kupe in Dokumenten Nr. 3/V.-1, Nieuwpoort, okt. 1964; *Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden* (Ferrariskaart), Brussel, Gemeentekrediet, 1965; L. GILLIODTS-VAN SEVEREN, *Coutumes ... Furnes. Tome IV. Etat des fiefs ... Bourg de Furnes*, zie hoger; N.N., *Dit is West-Vlaanderen*, 3 vols., Provinciebestuur, Brugge, 1958, Houtembij-Veurne; J. VAN BUGGENHOUT, 'Geschiedenis van onze parochies. Houtem' in: *Bachten de Kupe*, XXII (1980) pp. 29-36; N. N., *Bouwen door de eeuwen heen. Inventaris van het cultuurbezit in België*.

Architectuur. Deel 8n. Provincie West-Vlaanderen. Arrondissement Veurne, Gent, 1982; H. HASQUIN e.a., *Gemeenten van België ...*, zie hoger, Houtem.

¹⁹ In België genoemd de *Bergenvaart*, in Frankrijk: *Canal de la Basse Colme* (*Stratenatlas van België, Provincie West-Vlaanderen*, Antwerpen, Standaard Uitgeverij, 1992, 1994, 1995 en topografische kaart van het Nationaal Geografisch Instituut).

²⁰ Bijlage bij F. DE POTTER, E. RONSE, P. BORRE, *Geschiedenis der stad en kastelnij van Veurne*, 2 vols., Gent, 1873, anastatische herdruk, Handzame, Familia et Patria, 1982. Deze kaart lijkt betrouwbaar want zij corrigeert bv. de (nochtans op zich ook al zeer gedetailleerde) kaart van de kasselrij Veurne uit J. BLAEU, *Atlas Major*, Amsterdam, 1662 door de foutieve aanduiding *Calomme gracht* die gegraveerd is bij een in zuid-noordrichting lopende beek uitkomend in de vaart van Veurne naar St.-Winnoksbergen te plaatsen op die vaart zelf. We merken op dat ook de grens tussen de kasselrijen Veurne en St.-Winnoksbergen in de compilatiekaart ook goed weergegeven is: in Houtem valt die samen met die zuid-noord lopende gracht, die *Houtgracht* genoemd wordt. Op een ingekleurde reproductie van die kaart in J. BOSSU, *Vlaanderen in Oude Kaarten. Drie Eeuwen Cartografie*, Tiel, Lannoo, 1982 staat de grens daarentegen verkeerd want veel meer naar het oosten tot bijna tegen de dorpskern. Maar op weer ander ingekleurd

Het Blauwhuis te Houtem (kaart 6)

Dit huis mag niet verward worden met het Blauwhuis in Vinkem dat een andere herenhoeve is. Over het Blauwhuis te Houtem vonden we in publicaties geen gegevens. ¹⁸ Op basis van de kaart van de Bersacques moet het gelegen zijn ten zuiden van de *Callommegracht* (de vaart van Veurne naar St.-Winnoksbergen (Bergues, N.-Fr) ¹⁹) en nabij de zgn. *Westmuelen*. In de dorpskern in nog een

korte Westmolenstraat die opsplijst in een Molenwalstraat en een Heidenstraat. Op een compilatiekaart getiteld *Caerte Figurative van Veurne-Ambacht. Volgens kaarten vervaardigd tusschen de jaren 1621-1638* ²⁰ zien we op het grondgebied van Houtem twee molens, de ene ten oosten, de andere ten westen van de dorpskern.

De westelijke molen is zoals op de kaart van de Bersacques ten zuiden van de *Callommegracht*. Op de compilatiekaart vinden we ook een *Leysle Hoywegh* die naar het dorp Leisele loopt. Is dit *den Hoywech van Loo* van de Bersacques' kaart, waarbij dan Leisele verkeerdelijk als *Loo* geschreven werd? (het stadje Loo ligt veel te ver van Houtem af om een straat te hebben die er naartoe zou leiden).

Maar waar stond de Westmolen precies? Op de compilatiekaart en op de kaart van Blaeu van 1662 is hij aangegeven in de buurt van het einde van de huidige Molenwalstraat dicht bij de *Callommegracht*. Op de eind-18de-eeuwse kaart van Ferraris staat daarentegen een molen ten westen van de dorpskern aan het begin van de Molenwalstraat erg dicht bij de dorpskern. Sluiten we ons aan bij de 17de-eeuwse kaart gegevens dan zou de Westmolen op de hoek van de huidige Driekoningenstraat en de Molenwalstraat kunnen gestaan hebben en misschien stond het Blauwhuis dan in de huidige Driekoningenstraat, aan de zuidzijde. ²¹

exemplaar van deze zelfde Blaeu kaart, in ons eigen bezit, staat de grens wel helemaal in overeenstemming met de compilatiekaart en liggen de Westmolen en het Blauwhuis nog op grondgebied van de kasselrij Veurne.

²¹ De identificatie blijft moeilijk: het stratenpatroon ten westen van de

dorpskern naar de *Callommegracht* toe, zoals te zien op de kaart van Blaeu of de compilatiekaart valt, moeilijk te projecteren op dit van de Ferrariskaart (die wel goed aansluit met het huidige stratenpatroon). Ook het ontbreken van een schaal maakt het er niet makkelijker op. Maar men kan wel uit de

oppervlakte van de twee langwerpige stukken grond bij de molen, aangegeven onder nr. 57 op de kaart en in de tekst als samen groot 2 gemeten 38 roeden (638 roeden, 1 roede is 15,59 m²) en met een breedte-lengteverhouding van 3 op 8, omrekenen dat de lange zijde ongeveer 160 m bedraagt.

Het Blauwhuis heeft de vorm van een woontoren. Wellicht is die in de loop van de 17de of 18de eeuw verdwenen.

Teksttranscriptie

136 Opmerking: in de tekst wordt de naam *Wulverghem* gebruikt voor het dorp Wulveringem. Ten zuiden van Ieper bestaat er weliswaar een dorp met de naam Wulvergem, maar de vermelding van Vinkem als buurdorp neemt elke mogelijke twijfel weg dat het hier wel degelijk gaat om Wulveringem (Wulvergem ligt overigens ook (net) buiten de kasselrij Veurne).

Kaft

**Verclaringhe vande Caerten
behelsende de hofsteden en(de) landen
toecom(m)ende dheer Marcus van Wonsel,
a° 1616.**

Fo 1: [wapenschild van Wonsel, Wonsel a° 1616, (wapenkreet ?) *Spe et Metu*, wapenspreuk: *Ex Fidutia Fallatia*] Fo 1v: blanco

Fo 2:

*Gelegentheden vande hofsteden ende landen toecommende
dheer Marcus van Wonsel, gheleghen in Veuren ambacht,
alles volghende de caerten daervan uutghetrocke(ne) by
M^r. Louis de Bersacques,
Landtmeter vande Casselrie ende stede van Cortryck
in maio 1616 ende volghende andere metynghen.*

Fo 2v: blanco

Fo 3:

I

*Dit naervolghende is de grootte ende belegerteyt
van een hoofleem ghehauden vanden princelicken hove
ende Burcht van Veuren toebehoorende dheer Marcus van
Wonsel
met noch andere zesse achterleenen van tzelve hoofleem ghe-
hauden
gheleghen inde prochie van Relems capelle die men nompt
Oucapelle*

1. Eerst tvoorseide hoofleem is een vette wee ende was wijlent een bewalde mote met de singhelen ende grachten twelck is een stick met veele houcken paelende noort jehens theeckhof van Oucapelle ende jehens d'eerfve

Fo 3v:

*vande pasters huys oost jehens de straete.
Twalef ghemeten en(de) Lvii Roeden*

2. Item oost over de voorseide strate een hapte wee paelende zuydt jehens d'ammanschap toebehoordende het cappittel van S(in)te P(iete)rs tot Rijssel west jehens de voors(eide) straete jehens over ons voors(eide) twaelef ghemeten, groot
Ses ghemeten een lijne xLiiij Roeden

3. Item noort oost van daer een stick lants streckende zuyt ende noort wesende up tzuijt heynde breedts paelende west jehens de Chartreusen bij Doornick zuyt jehens de

Fo 4:

*Eecht oost ende noort jehens de naervolghen(de) achterleenen vanden heere van Watervliet ende Jaecques de Jonghe, groot
Een ghemet een lijne*

137

*Somma tzamen van tvoorseide hoofleem
Twintich ghemeten.*

Dit naervolghende zijn de achterleenen die onder tvoors(eide) hoofleem sorteren.

Dheer Marcus van Wonsel staende ter bester vrome ende

Fo 4v:

camerlinck ghelt telcker veranderinghe ende den x^e penninck ende camerlynck ghelt als ment vercoopt.

4. En wee streckende oost ende west met een hapken op den zuyt west houck ende is ommedolyfven paelende zuyt jehens P(iete)r vander Gote west de hoirs Marcus de Crane oost Clays Reubbens ende Robert van Nieuwenhuysse noort de naervolghende, groot

Vier ghemeten.

Den heere van Watervliet staende ten vullen relif van thien ponden

Fo 5:

Parisys ende camerlinck ghelt telcker veranderinghe ende den x^e penninck en camerlinck ghelt als ment vercoopt.

5. Noort an tvoorseide een stick streckende oost ende west paelende oost jehens Claeys Reubbens ende Robert van Nieuwenhuysse west jehens de Eeckt ende noort jehens zijn naervolghende, Groot

Vijf ghemeten.

Den heere van Watervliet staende ten relief ter bester vrome ende

Fo 5v:

camerlinck ghelt ende den thie(n)den penninck en camerlinck ghelt telcker vercoopinghe

6. Noort ant voorseide een stick streckende zuyt ende noort wes-
ende op t'noort heinde breedts paelende oost jehghens Jo(nke)r
Jan de Bruyne, noort de Chartreusen bij Doornick ende west
jegghens zijn naervolghen(de), Groot
Twee ghemeten.

Den heere van Watervliet staende alsboven
West an t'voorseyde een stick strecken(de) zuyt ende noort ende
was wijlent eene hofstede

138 Fo 6:
met de wallen ende singhelen, paelende noort jehghens de
Chartreusen zuyt ende oost jehghens zijn voors(eide) west
Jacques de Jonghe ende zijn naervolghende, groot
Dry ghemeten.

Den heere van Watervliet staende alsvooren

8. Item west ande voors(eide) een partye ende sijn ghelijck
twee sticken streckende zuyt ende noort, paelende zuyt ende
oost jehghens zijn voors(eide) noort Jacques de Jonghe ende
west jehghens ons voors(eide) hooftleen, groot
Twee ghemeten en half

Fo 6v:

Jacques de Jonghe fil(ius) Guillame staende alsvooren.

9. Noort an t'voo(r)seyde een stick ende is ommedolfven pae-
lende west ende noort jehghens de Chartreusen bij Doornick
Oost jehghens den heere van Waetervliet zuydt jehghens den zel-
ven heere van Waetervliet ende jehghens de vier lijnen van
thooftleen wesende hiervooren het iij^e ar(tic)le, groot
Dry ghemeten.

Somma vande voorseyde achterleenen
Negenthien gemeten ende een half
[die 'som' lijkt later aangevuld en in een ander maar toch ver-
zorgd handschrift]

Tvoorseyde hooftleen ende de achterleenen.
xxxix gemeten een lijne ende vijftich roeden
[zelfde opmerking als hierboven]

Fo 7

II

De grootte ende beleghertheit van eene behuisde hofstede
mette landen toebehoorende dheer Marcus van Wonsel
inde prochie van Loo inden duunders houck.

Eerst

10. De behuisde ende bewalde hofstede met het nederhof de
boghaerden ende veele diversche sticken daer rontomme pae-

lende met een groot houck stick dat hiermede ghemeten is zuyt
oost jehghens ons naervolghen(de) Cromme ghemet ende jehghens
de twee sticken daeranne die groot zijn drij ghemeten xLiiij roe-
den oost jehghens het disch landt ende Adriaen Huelebaut [hij
bedoelt vermoedelijk: Huerlebout] Noort jehghens den zelven
Huelebaut

Fo 7v:

west met een stick landts tot het straetken ende ende [sic] jeh-
ghens het disch lant van Loo ende zuyt jehghens het Ghasthuijs
landt ende de hoirs Jo(nke)r Du Buus, groot
Eenentwintich ghemeten i lijne xxvi roed(den)

Memorie dat den disch van Loo heeft int stick west vande hof-
stede een lijne xx roeden ende int stick noort ant oost boghaer-
deken ij lijnen lxxiiij roeden tsamen een ghemet Lxxxviiij roeden
de welcke zijn afghetrocken zoo dat de xxi ghemeten i lijne xxvj
roeden blijven gheheel voor desen.

11. Item anden zuyt oost houck vande voors(eide) twee sticken
streckende zuyt ende noort paelende noort jehghens ons
voors(eide) Oost jehghens

Fo 8:

ons naervolghende zuyt Charels de Waghemaecker ende west
jegghens ons zelfs naervolghende leen ende de hoirs van
Jo(nke)r ... du Buus ende ons voors(eide) dat ghemeten is met
de hofstede, groot
Drye ghemeten en(de) xLiiij Roeden.

12. Item oost an tvoorseyde een stick streckende oost ende west
ghenaempt het Cromme ghemet paelende met het oosthende op
een vaerdeken gghenaempt het Bendrick zuyt Ph(i)l(i)ps de
Cherf ende ons naervolghen(de) Noort jehghens den disch van
Loo ende jehghens het stick dat ghemeten is mette hofstede groot
een ghemet Lxviiij roeden hieraf den Clooster van Loo een half
ghemet dus voor desen
Twee lijnen xviiij roeden.

Fo 8v:

13. Item zuyt an t' voorseyde een stick paelende zuyt west ende
noort jehghens ons zelve voors(eide) ende naervolghende ende
oost jehghens Jo(nke)r Ph(i)l(i)ps de Cherf, groot
Vijf lijnen ende vijf roeden.

14. Item zuyt an tvoorseyde een stick paelende zuyt noort ende
west jehghens ons voors(eide) ende naervolghende ende oost
Jo(nke)r Ph(i)l(i)ps de Cherf, groot
Een ghemet ende xxx roeden.

15. Item zuyt an tvoorseyde een stick strecken(de) zuyt ende
noort wesende op tzuijde heinde hapte alsoo het vaerdeken ghe-
naempt den Bendrick draeyt paelende west jehghens

Fo 9:
Chaerels de Waeghemaecker noort jehens ons voors(eide),
groot

Een ghemet een lijne Lv roeden.

16. Item een stick ende is leen ghehaude(n) van thof te Nevele
streckende oost ende west paelende met het oosthende jehens
het xi ar(tic)le hiervooren staende west jehens ons naervolg-
hende zuijdt Jo(nke)r Anth(oni)s van Segherscapelle ende met
de noortzijde jehens de hoirs Jo(nke)r du Buus, groot

140 Twee lijnen Lxxvj roeden

17. Item west an tvoorseide een stick wesende leen alsvooren
streckende oost ende west paelende met het westheinde op een

Fo 9v:
straetken met het oosteynde jehens ons voorseyde, groot
Een ghemet xij roeden.

Summa tzamen

Eenendertich ghemeten een lijne ende zessenzestich roeden.

Fo 10:

III

De grootte ende belegheyte van een behuysde hofstede
mette landen toebehoorende dheer Marcus van Wonsel
inde prochie van Vinchem by de Tourelle

Eerst

18. De behuysde ende bewalde hofstede met den boghaert zuijt
daeranne met twee sticken oost ende noort daeranne met noch
vier sticken west vande hofstede ende boghaert met een walle-
ken inden zuijdt westhouck van tzuijdel(ijk)ste stick paelende
zuijdt jehens het Tourelle straetken oost jehens het Tourrelle
landt ende het Heydenstraetken noort het zelve Tourelle

Fo 10v:

lant ende west jehens ons naervolghende landen ende Cornelis
Schipman, groot

Acht ghemeten een lijne Lvi roeden.

19. Item west ande voorseyde viere sticken die ligghen westwa-
ert vanden hove drie sticken landts paelende zuijdt Cornelis
Schipman oost jehens ons voorseyde ende het Tourrelle landt
noort jehens ons naervolghende, groot

Twee ghemeten en half vij roeden.

20. Item noort ande voors(eide) vier sticken lants al deen an
dandere streckende al oost

Fo 11:

ende west paelende met het oost eijnde jehens ons zelfs landt
ende het Tourrelle lant noort jehens den disch van Houttem

ende ons zelfs landt west den disch van Wulverghem ende ons
zelfs, groot

Vijf ghemeten een lijne iij^{xx} x roeden.

21. Item oost an tvoorseide een stick streckende zuijt ende noort
paelende oost noort ende zuijt jehens het Tourrelle landt ende
west jehens ons voors(eide) landt, groot

Een ghemet zes roeden.

22. Item vijf sticken lants al deen an dander met een drie
houckte boombusschelken opden zuijt oost houck paelende oost
jehens de Heydenstraete noort jehens ons naer-

141

Fo 11v

volghende ende het walleken van het kindt Cornelis Schipman
zuijt jehens ons voors(eide) xx ar(tic)le groot vier ghemeten
twee lijnen xLix roeden hieraf den disch van Houththem op de
zuijt westzijde een half ghemet ons blijft voor desen

Vier ghemeten iij^{xx} xvij roeden.

23. Item noort an de tvoorseide twee sticken landts waer af
t'noorderste is eenen driehouck paelende oost noort ende west
jehens de straten hier af den disch van Vinchem int zuijderste
stick tweten de westzijde een half ghemet dus dit afghetrocken
blijft

Twee ghemeten een lijne Lxx roeden

24. Item twee sticken lants strecken(de) oost ende west waer af
t'zuijderste is lancxt op twest

Fo 12

heynde paelende zuyt Cornelis Schipman west den Stavelwech
oost ons zelfs ende noort het naervolghende, groot

Vijf lijnen xxvij roeden.

25. Item noort an tvoorseide een cleen sticxken streckende oost
ende west paelende oost noort ende zuijt jehens ons
voors(eide) ende naervolghende landen, west den Stavelwech
groot,

Een lijne xxxij roeden.

26. Item noort ande tvoorseide drye sticken lants streckende oost
ende west paelende west jehens den Stavelwech noort Cornelis
Schipman oost en(de) zuijt jehens ons voors(eide) landen hier-
af den disch van Wulverghem i lijne Liij roeden dus blijft voor
des(e)

Vier lijnen Lxvij roeden.

Fo 12v

27. Item twee sticken lants streckende oost ende west paelende
oost jehens een dreve zuijt de weduwe Thomaes van Bourghem

west het kindt van Cornelis Schipman ende noort half het
Tourrel straetken hiermede gaende, groot
Vijf lijnen Lxviii roeden.

28. Item oost over de voorseide dreve drie sticken streckende
zuijt ende noort, paelende noort half het Tourreelle straetken
hiermede ghemeten zuijt de weduwe Thomaes van Bourghem
west jehens de voors(eide) dreve ende de haeghe hiermede
ghemeten groot viij lijnen Lxxvij roeden hieraf den disch van
Wulverghem op de oostzijde een ghemet zes roeden dus voor
desen

142 Vijf lijnen Lxxi roeden.

Fo 13

29. Item oost van tvoorseide een stick streckende zuijt ende
noort met noch oost daeranne een hapte stick paelende oost met
de hape jehens de Heydenstraete noort het Tourreelant ende
het Tourreelstraetken, zuijt jehens ons naervolghende groot x
lijnen xxiiij roeden hier af den disch van Wulverghem op de
westzijde een ghemet Lxxvij roeden dus blijft voor desen
Twee ghemeten xLviij roeden.

30. Item zuijt an tvoorseide een stick streckende oost ende west
met toosthende up de Heyderstraete zuijt jehens een hofstede-
ken west de weduwe Thomaes van Bourghem, groot
Twee ghemeten iiij^{xx} xviiij roeden.

Fo 13v

31. Item west vande zelve hofstede inde zelve prochie ende in
Houthem twee lijnen Lxx roeden landts ghemeen met tkindt
Cornelis Schipman ende andere ende is eene onbehuysde hof-
stede metten boghaert ende sticxken oost daeranne paelende
oostwaert tot den Stavelwech zuyt jehens het Tourreelstraetken
groot

Twee lijnen Lxx roeden.

32. Item west ande voorseide twee sticken in Houthem strec-
kende oost ende west het noorderste wat lancxt op 't oosthende
paelende oost jehens ons voors(eide) hofstede en(de) bogaert
zuyt jehens det Toureelstraetken, groot
Elf lijnen Lxxvij roeden.

Fo 14

33. Item noort ande voorseide drie sticken waeraf het noorder-
ste is eenen dryehouck paelen(de) noortwest jehens een straet-
ken dat men nompt den Hooghen wech west de weduwe
Maillaert Jaecquemin, groot
Acht lijnen vijf roeden.

34. Item inde prochie van Bulscamp, een stick hoygars ende is
eenen dryehouck strecken(de) up tnoort eynde,
Twee lijnen Lxvi roeden.

Fo 14v

35. Item inde prochie van Wulverghem, een lijne hoygars pae-
lende zuyt ende oost de weduwe P(iete)r Boel noort Jan Soete,
groot

Een lijne.

Somma tsamen
vijfeneveertich ghemeten een lijne
zeven roeden

Fo 15

IIII

De grootte ende beleghertheit van eene behuysde hofstede
mette landen inden oosthouck van Wulverghem
toebehoordende dheer Marcus van Wonsel.

Eerst

36. De behuysde hofstede wallen ende 't voorhof den bog-
haert oost ende noort daeranne met de dreve op de westzyde zoo
noortwaert met de planterye tot het Lebbensstraetken paelende
oost zuyt ende west jehens de naervolghende landen, groot
Twee ghemeten een lijne xxxiiij roeden

Fo 15v

37. Item noort ende oost an 't voorseide een stick lants paelen-
de noort jehens t voors(eide) straetken oost jehens het naer-
volghende, groot

Twee ghemeten een lijne xxxvi roeden

38. Item oost an de voorseide twee sticken landts paelende ende
streckende oost ende west met de noortzijde jehens het straet-
ken oost ende zuijt jehens wijlent P(iete)r Boddins, groot
vier ghemeten xxiiij roeden.

39. Item an den zuitwest houck van 't voors(eide) stick paelen-
de oost jehens onsen voors(eide) boghaert zuyt jehens ons
naervolghen(de) ende oost jehens wijlent P(iete)r Boddins,
groot

een ghemet een lijne Lxi roeden.

Fo 16

40. Item zuyt an 't voorseide een stick streckende oost ende west
jehens onsen voors(eide) boghaert zuyt jehens ons naervolgh-
ende ende oost jehens wijlent P(iete)r Boddins, groot
Een ghemet xiiij roeden.

41. Item zuit ande voorseide twee sticke(n) lants streckende oost
ende west met een stick west hieranne wesende hapte met noch
twee sticken oost hieranne streckende zuijt ende noort waeraf 't
oosterste is hapte op d'oostzijde met noch een walleken en(de)
cleen sticxken daeranne met de dreve zuytwaert totten

143

Reyghersdyck hiermede ghemeten voor half landt paelende oost jehens den boghaert van ... zuyt jehens den Reyghersdyck noort jehens ons voors(eide) ende jehens ons voors(eide) nederhof ofte voorhof

Fo 16v

dat ghemeten is met ons voors(eide) hofstede west jehens ons zelfs naervolghende landen ende andere, groot
Neghen ghemeten en xLiiij roeden.

- 144 42. Item west an ons voorseide dreve en(de) hofstede drye sticken streckende oost ende west met noch andere drye sticken zuyt ande voors(eide) streckende oock oost ende west met noch twee sticken west ande voors(eide) streckende zuyt ende noort en(de) en is nu maer een stick wesende hapte paelende de drye eerste sticken met het oosthende jehens ons voors(eide) dreve mette noortzijde jehens het Lebbensstraetken de zuyderste mette oostzijde jehens ons voors(eide) hofstede en(de) lant zuyt jehens 't lant wijlent Jacques de Langhe en(de) noort jehens het disch lant en(de) andere, groot
ellef ghemeten ij lijnen xLviiij roeden.

Fo 17

43. Item noortwaert van ons voorseide hofstede verre noortwaert over het Lebbensstraetken drye sticken landts streckende oost ende west met noch zuyt daeran een cleen sticxken oock streckende oost ende west streckende alle viere met 't oosthende jehens Loobusstraetken jehens over de hofstede van Claeys Moyaert zuijt jehens Jacques Ponst, groot
vijf ghemeten en xxxi roeden.

Dese vijf ghemeten xxxi roeden sijn leen ghehouden van(de) heerelichede en(de) hove van Hoverneste ghelegghen inde zelve prochie van Wulverghem.

Somma tsamen
Zevenendertich ghemeten twee lijnen
ende achtenvijftich roeden.

Fo 17v

∇

De grootte ende belegghertheit van eene behuisde hofstede mette landen in de prochie van Sente Rickiers by de Burcht toecommede dheer Marcus van Wonsel

Eerst

44. De behuisde hofstede mette wallen ende de boghaerden ende synghele oost zuyt ende west ande wal met een stick noort ande wal met noch twee sticken oost anden boghaert paelende zuyt jehens de Burchstrate noort jehens ons naervolghende lande waerof het oosterste stick vande voors(eide) twee sticken

is op 't oosthende scherp en(de) daer is eenen put inden middel, groot

vier ghemeten xLiiij roeden.

Fo 18

45. Item noort ande voorseide viere sticken lants streckende oost ende west waerof de twee noorderste sijn wat langher ten oosteynde met een dreve ten westheinde hiermede ghemeten paelende noort jehens ons naervolghende lant zuyt jehens ons voors(eide), groot
vier ghemeten Lviiij roeden.

145

46. Item an't west eynde van 't voorseide zuyderste stick een stick lants streckende oost ende west paelende met het westhende ende noortzijde jehens wijlent Andries Schipman lants suyt jehens ons naervolghende oost jehens ons voors(eide) landt, groot

twee ghemeten viij roeden.

Fo 18v

47. Item zuyt an 't voorseide een stick lants streckende oost ende west met het westeynde mijn heere van Loo hoywech zuyt jo(nke)r Jan van Wyckhuysse ende met het oosthende jehens ons voors(eide) singhele ende landt, groot
vijf lijnen Lxxij roeden.

48. Item west over den voors(eiden) hoywech twee sticken landts streckende oost ende west met het oosteynde up den voorseyden hoywech noort wijlent Andries Schipman zuijt 't leen van wijlent Charels van (der) Burcht met noch vier ander sticken ant westhende streckende oost ende west paelende zuijt jehens de Bellestraete noort ende west wijlent Andries Schipman, groot
vijf ghemeten een lijne Lxxv roeden.

Fo 19

49. Item een stick lants streckende zuyt ende noort met een splethaeghe daer inne commende van den noorden zuytwaert ende is ghelijck twee sticken paelende met het zuijt eynde jehens ons voors(eide) xLv ar(tic)le oost jehens wijlent Jan Baerdeloos lant noort jehens ons naervolghende lant, west Omaer Staesen landt, groot
vier lijnen iiij^o xviiij roeden.

50. Item noort ande voorseide twee sticken lants streckende zuyt ende noort paelende met het noorthende wesende hapte tot op een dreveken ende hofstedeken van wijlent Franchoys Rijckaert west jehens jo(nke)r Schinckelles, groot
vier ghemeten xix roeden.

Fo 19v

51. Item verre oost van ons voorseide hofstede inde zelve prochie een stick landts paelende noort jehens de

Burchtstraete oost en zuyt jeghens 't lant Heyndrick Outters
zoon ende west jeghens P(iete)r Bernier, groot
twee lijnen iij^x viij roeden.

Somma tsamen
Vierentwintich ghemeten een lijne
twee en zestich roeden.

Fo 20

VI

146 De grootte ende beleggherteit mette landen ende meerschen
van eene behuisde hofstede in de prochie van Houththem
toebehoordende dheer Marcus van Wonsel.

Eerst

52. De behuisde hofstede met den boghaert oost ende west dae-
ranne met een stick landts noort ande hofstede tot de Callomme
gracht aldaer den vryen Maelwech passeert mette landen west
ende zuyt vande hofstede en(de) hierduere passeert den hoy-
wech gheseyt de Muyncken dreve, groot
Thien ghemeten een lijne Lxix roeden.

Fo 20v

53. Item west an 't voorseide een stick lants paelende west jeg-
hens een leen noort jeghens de voors(eide) Calommegracht
ende den voors(eide) vrye Maellewech zuyt jeghens ons naer-
volghende, groot
twee ghemeten en half x roeden.

54. Item zuyt ande voorseide twee sticke(n) lants streckende
zuyt ende noort waeraf het westerste is lanck ende smal en(de)
het oosterste is een stick met veele houcken ghenaeft het
Ronde stick oost jeghens ons voors(eide) landt dat ghemeten is
met de hofstede, groot
vijf lijnen en xv roeden.

55. Item zuidt ande voorseide twee sticke(n) lants streckende
zuyt ende noort met het

Fo 21

zuythende op den hoywech van Loo west jeghens ons naervol-
ghende lant, groot
twee ghemeten ij lijnen iij^x xv roeden.

56. Item west ande voorseide drye sticke(n) lants streckende
zuyt ende noort paelende met het zuythende jeghens den
voors(eiden) hoywech ofte turfwech west de keercke van
Houththem lant waeraf het oosterste stick van dese is wat hapte
op 't noort eynde, groot
dry ghemeten een lijne Lxxx roeden.

57. Item west van 't voorseide op de westzyde vanden westmu-
elen twee sticken lants streckende met het noorwesthende op 't
Langhe Drachstraetken ende noort jeghens Jan Schipmans
ende Jan Brants lant, groot
twee ghemeten en(de) xxxvij roeden.

Fo 21v

58. Item noort de Callomme gracht een hapte stick landts met
noch veele diversche sticken noortwaert ende zijn t'samen ghe-
lyck een stick wesende op 't zuyteynde wat breedts jeghens de
Calomme gracht west jeghens de Monicke Hoydreve, groot
vichthien ghemeten xxix roeden.

147

59. Item in de zelve prochie een stick hoygars inde moere bij de
Langhe Drachte, streckende oost ende west met oosthende
Omaer de la Coste met het westhende d'aeldyn(gen) vande kin-
deren van Rijckaert van Noortover mette noortzijde an het disch
landt van S(in)t Ouburghen, groot
een ghemete xxx roeden.

Somma tsamen neghendertich ghemete(n) twee lijnen zestien
roeden

Fo 22

VII

De grootte ende beleggherteit van
een vette wee inde prochie
van Lampernisse

[60.] In de prochie van Lampernisse een vette wee gheleghen
verre oost vander keercke oost over den Burchtwech soo men
gaet van Veuren naer Dixsmuyde ende is een stick met veele
houcken paelende met het zuytwestynde jeghens de voors(eide)
straete zuytoost den disch van Walrave(n)kindekenskeercke
noort joncvrauwe ... Kaibbens, groot
Zeven ghemeten

[we lezen Kaibbens, met een duidelijk geschreven 'a', maar
wellicht moet dit Knibbens, zijn, in het Veurnse was er immers
een zeer oude familie Knibbe]

Fo 22v

VIII

De grootte ende beleggherteit van
een vette wee inde prochie van
's Heer Willemscapelle

61. Inde prochie van 's Heer Willems Capelle bij de
Westhofmuelen een vette wee ende is een stick met veele hou-
cken ende diversche grachten ofte delven daeranne paelende
oost jeghens het vaerdeken dat naer de Cromme gracht gaet

noort jehens Jo(nke)r Doys zuyt het zelve vaerdeken ende
 Chaerels Butsynck, groot
 Ellef ghemeten een lijne Li roeden.

Fo 23

Somma t'samen van alle dese voorseide partijen
 toebehooren(de)
 dheer Marcus van Wonsel

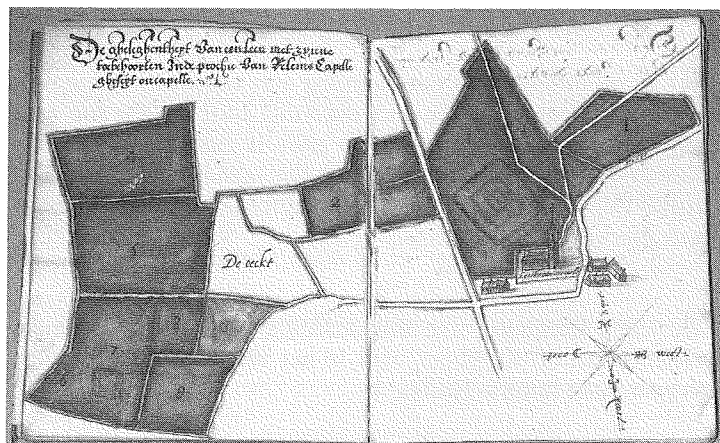
148

twee hondert een en(de) twintich gemeten een lijne ende
 tsestich roeden
 ick segge ij^c xxi gem(eten), i lijn, Lx roeden.

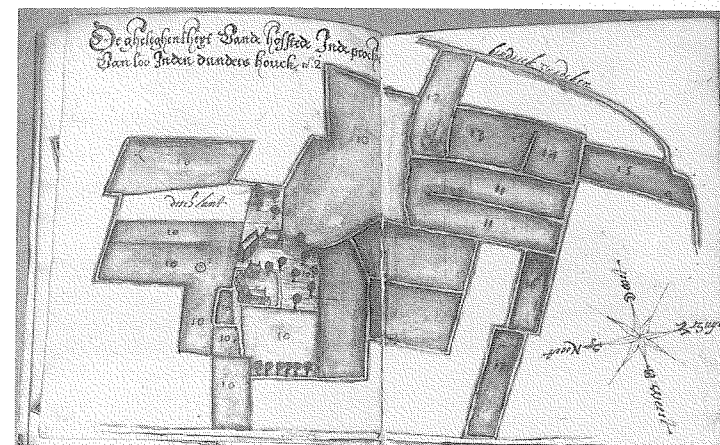
Dit was aldus ghedaen by my Loys de Bersacques als gheswo-
 ren landtmeter
 waeraf ick veele diverssche sticken hebbe ghemeten ende dan-
 der grotte is ghestelt uut
 ander oude lantmaeten ghedaen by diversche lantmeters ende
 by hemlieden onderteekent ghelyck ick dese ooc doen desen
 xxvij mey 1616

bij mij [handtek.] Lowijs de Bersacques

Folios 23v en 24: blanco

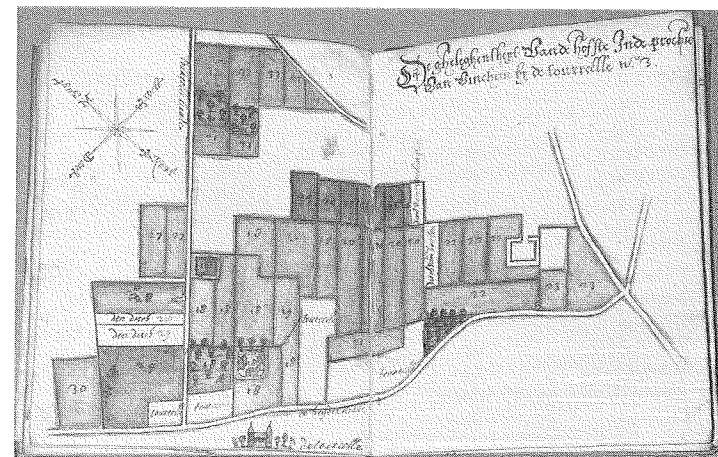

Folios 24v-25: Kaart met windroos (het noorden is onderaan).
 Met de afbeelding van de kerk van Oudekapelle met enkele hui-
 zen er rond. Percelen 1 t/m 9. Bijschrift: *De gheleghentheyde van
 een leen met zynne toebehooren in de prochie van
 Relemscapelle gheseyt Oucapelle, nr. 1*

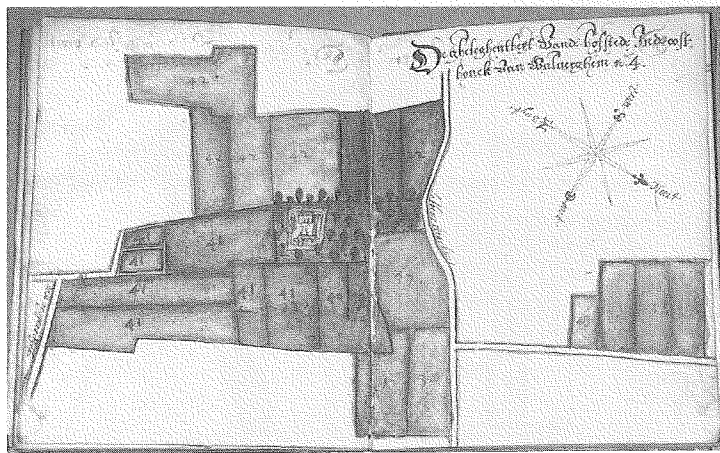

149

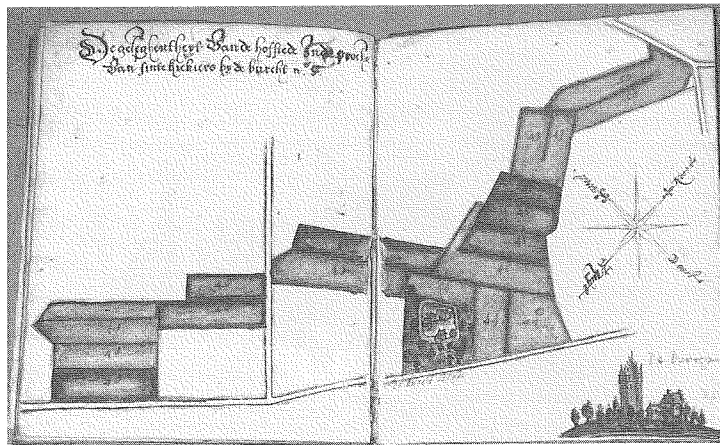
Folios 25v-26: Kaart met windroos (het noorden is naar links).
 Met aanduiding van het Hendrick vaerdeken en met de afbeel-
 ding van de hoevegebouwen. Percelen 10 t/m 17. Bijschrift: *De
 gheleghentheyde van de hofstede in de prochie van Loo in den
 Dunders houck, nr. 2*

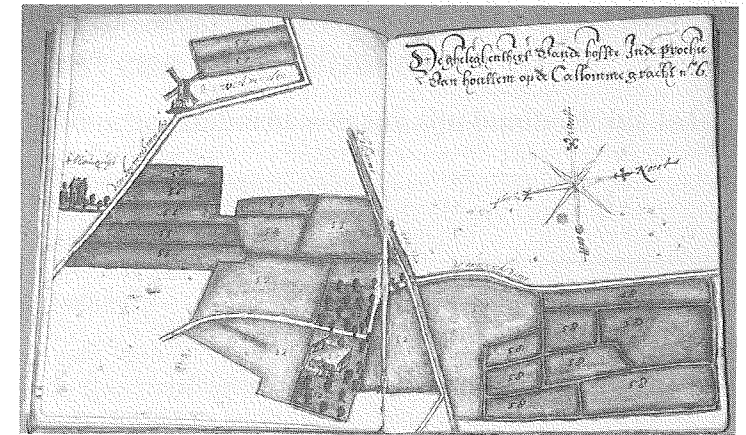
Folios 26v-27: Kaart met windroos (noorden rechtsonder). Met
 aanduiding van de omwalde hoeve en aan de overkant van de
 Heyderstrate het kasteel De Torreelen. Percelen 18 t/m 30.
 Bijschrift: *De Gheleghentheyde van de hofste(de) in de prochie
 van Vinckem by de Tourreele, nr. 3*

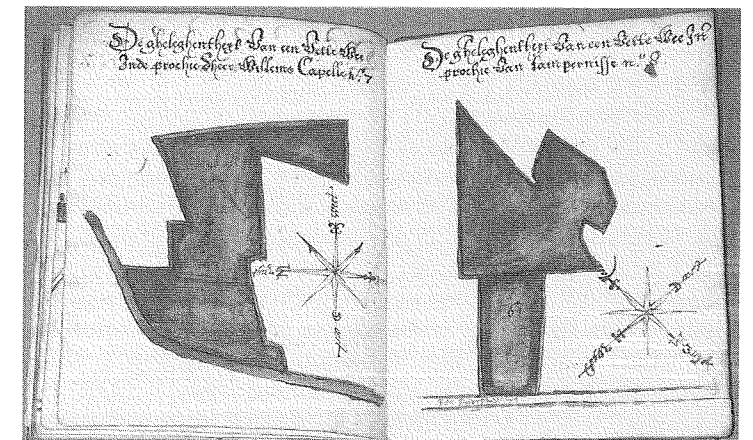
Folios 27v-28: Kaart met windroos (het noorden in rechtsonder). Met aanduiding van de omwalde hoeve. Percelen 31 t/m 43. Bijschrift: *De Gheleghentheit van de hofstede in de oost-houck van Wulverghem, nr. 4.*

Folios 28v-29: Kaart met windroos (het noorden is rechtsboven). Met aanduiding van de omwalde hoeve aan de *Burchtstraete*. Tevens een tekening van de burchttoren te St.-Rijkers met ernaast een woonhuis. Percelen 44 t/m 50. Bijschrift: *De gheleghentheit van de hofstede in de prochie van Sinte Rickiers by de burcht, nr. 5.*

Folios 29v-30: Kaart met windroos (het noorden is rechts). Met aanduiding van de hoeve, de *Callomme gracht*, de *Muynckedreve*, de *Hoywech van Lo*, de *Westmolen* en aan de overkant een zicht op 't *Blauhuys*. Percelen 51 t/m 59. Bijschrift: *De gheleghentheit van de hofstede in de prochie van Houttem op de Callomme gracht, nr. 6.*

Fo 30v en 31: Kaart met windroos (het noorden is rechts). Het perceel grenst aan een waterloop en is zelf omzoomd door water. Perceel 60. Bijschrift: *De gheleghentheit van een vette wee in de prochie 's Heer Willems Capelle, nr. 7.*

Kaart met windroos (het noorden is linksboven). Met aanduiding van den *Burchtwech*. Perceel 61. Bijschrift: *De gheleghentheit van een vette wee in (de) prochie van Lampernisse, nr. 8.*